

Félagsmálaráðuneytið
Skógarhlíð 6
105 Reykjavík

Reykjavík 12. nóvember 2019

1911081SA BG
Málalykill: 00.64

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum nr. 95/2000, um fæðingar- og foreldraorlof, með síðari breytingum (lenging á rétti til fæðingarorlofs).

Vísað er til frumvarpsdraga sem nú eru til kynningar í samráðsgátt stjórnarráðsins. Um er að ræða tillögu að lengingu á rétti til fæðingarorlofs til 12 mánaða.

Almennt

Samkvæmt frumvarpsdrögum er gert ráð fyrir að samanlagður réttur foreldra til fæðingarorlofs annars vegar og fæðingarstyrks hins vegar lengist úr níu mánuðum samkvæmt gildandi lögum í tólf mánuði. Kemur lengingin til framkvæmda í áföngum og verður að fullu komin til framkvæmda fyrir foreldra barna sem fæðast, eru ættleidd eða tekin í varanlegt fóstur frá og með 1. janúar 2021 eða síðar.

Í stefnumörkun sambandsins fyrir 2018-2022 er fjallað um fæðingarorlof en þar segir: „Sambandið beiti sér fyrir því að fæðingarorlof verði lengt í 12 mánuði án þess að það leiði til skerðingar á greiðslum til foreldra. Teknar verði upp viðræður milli ríkis og sveitarfélaga um fjármögnun leikskóladvalar að fæðingarorlofi loknu.“ Sambandið tekur því heilshugar undir frumvarpsdrögin og að fæðingar- og foreldraorlof verði lengt til 12 mánaða.

Rétt þykir þó að vekja athygli á því að í greinargerðinni er fjallað um leikskólavist að loknu fæðingarorlofi. Textinn er svohljóðandi:

„...eitt af þeim markmiðum sem hefur verið skilgreint sérstaklega fyrir málaflökkinn er að tryggja báðum foreldrum jafna möguleika á að annast barn sitt í fæðingarorlofi þangað til barninu býðst dagvistun á leikskóla. Í því sambandi þykir mikilvægt að lengja sameiginlegan rétt foreldra til fæðingarorlofs í tólf mánuði í því skyni að tryggja báðum foreldrum möguleika á að annast barn sitt í fæðingarorlofi þangað til barninu býðst dagvistun á leikskóla án þess að það hafi í för með sér verulega röskun hvað varðar þátttöku hvors foreldris um sig á vinnumarkaði. Er í því sambandi miðað við að börnum bjóðist almennt dvöl á leikskóla við tólf mánaða aldur.“

Athygli vekur að ráðuneytið tilgreinir að börnum eigi að bjóðast almennt dvöl á leikskóla við tólf mánaða aldur en leikskólar eru á forræði sveitarfélaga. Í því samhengi vill sambandið ítreka að mikilvægt er að taka upp viðræður milli ríkis og sveitarfélaga um fjármögnun leikskóladvalar að fæðingarorlofi loknu.

Sambandið vísar til skýrslu starfshóps sem mennta- og menningarmálaráðherra skipaði á grundvelli þingsályktunar um leikskóla að loknu fæðingarorlofi, sem lauk störfum á árinu 2015. Í skýrslunni kemur fram að sveitarfélög munu bera af því verulegan kostnað að koma slíkum hugmyndum í framkvæmd, bæði stofnkostnað við uppbyggingu fleiri leikskóla sem og aukins rekstrarkostnaðar um ókomna tíð. Áætlaður rekstrarkostnaður

við að bjóða upp á leikskólavist fyrir öll börn frá 12 mánaða aldri er allt að 5,8 milljarðar króna á ársgrundvelli. Stofnkostnaður getur numið allt að 480 milljónir króna fyrir 120 barna leikskóla. Samanlagður heildarkostnaður á hvert barn getur því numið allt að 2.042 þús. kr. á ári.¹ Þá má benda á að svo ung börn kalla á meiri mönnun en eldri börn á leikskóla, og sé lagt út af viðmiðunargjaldskrá leikskóla, vegna barna sem dvelja í leikskóla utan lögheimilissveitarfélags má sjá að heilsdagsígildi 1 árs barns er um 3,5 m kr. á ársgrundvelli á meðan að meðaltalið er um 2,7 m. kr. á ári. Varlega áætlað má gera ráð fyrir því að hækka þurfi útsvar um 0,18-0,46 prósentustig til að mæta slíkri útgjaldaaukningu sbr. meðfylgjandi minnisblað frá 15. maí 2017.

Sambandið leggur því til að orðalagi greinargerðarinnar sé breytt á þann veg að skýrt komi fram að leikskólar séu á forræði sveitarfélaga en að ríkið ætli sér að hefja viðræður við sveitarfélög um fjármögnun leikskólavaldar að fæðingarorlofi loknu. Sambandið leggur einnig til að þessar viðræður hefjist hið fyrsta því ef frumvarpið verður samþykkt og áætlanir ráðherra um leikskólavist að loknu tólf mánaða fæðingarorlofi á að ganga eftir þurfa sveitarfélög að vera tilbúin til slíks frá og með 1. janúar 2022.

Í fyrrnefndri skýrslu er einnig fjallað um faglegar forsendur. Ef bjóða á öllum þeim sem ekki njóta leikskólavaldar fyrir 2 ára aldur leikskólavist mun þurfa að fjölga starfsfólki um u.þ.b. 700 stöðugildi til að uppfylla þarfir fyrir faglega umönnun yngstu barnanna. Fleira starfsfólk þarf vegna umönnunar yngstu barnanna en þeirra eldri. Samkvæmt lögum um menntun og ráðningu kennara nr. 87/2008 eiga $\frac{2}{3}$ starfsfólks sem sinnir uppeldi og menntun barna á leikskólum að vera með leikskólakennaramenntun. Í dag er hlutfallið einungis 37% og því líklegt að gera þurfi sérstakt átak í að fjölga leikskólakennurum ef hugmyndir um leikskóla að loknu fæðingarorlofi eiga að verða að veruleika. Til að ná árangri í slíku átaki getur jafnframt þurft að endurskoða kröfur um námslengd leikskólakennara.

Að lokum

Sambandið væntir þess að tekið verði tillit til framangreindra athugasemda áður en frumvarp verður lagt fyrir Alþingi. Jafnframt lýsir sambandið vilja til þess að fara yfir framangreindar forsendur með fulltrúum ráðuneytisins og mennta- og menningarmálaráðuneytis. Markmið slíks fundar gæti jafnframt verið að undirbúa skipun formlegs viðræðuhóps ríkis og sveitarfélaga um leikskólavöl að loknu fæðingaorlofi verði skipaður sem fyrst.

Virðingarfyllt

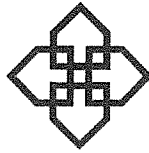
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Valur Rafn Halldórsson

sviðsstjóri rekstrar- og útgáfusviðs

¹ Skýrslan er aðgengileg á vef stjórnarráðsins en talnaefni þyrfti að sjálfsögðu að uppfæra m.t.t. verðlags og mögulega breyttra forsendna: https://www.stjornarradid.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/frettir2015/skyrsla-starfshops-um-leikskola-ad-loknu-faedingarorlofi_-med-fylgiskjolom.pdf

Minnisblað

Móttakandi: Stjórn sambandsins

Dags.: 15. maí 2017

Sendandi: Framkvæmdastjóri

Málsnr.: 1608016SA

Málalykill: 00.64

Efni: Mat á kostnaði við leikskóla frá 12 mánaða aldri og lengingu fæðingarorlofs

I. Inngangur

Á fundi stjórnar sambandsins þann 31. mars 2017 var tekið fyrir erindi frá Hveragerðisbæ, dags. 22. mars 2017, um fæðingarorlof og málefni barnafjölskyldna. Á fundinum var einnig lögð fram umsögn sambandsins til velferðarráðuneytisins, dags. 17. ágúst 2016, um drög að frumvarpi um breytingu á lögum um fæðingar- og foreldraorlof og skýrsla starfshóps vegna þingsályktunar um leikskóla að loknu fæðingarorlofi, dags. í maí 2015. Samþykkt var að fela framkvæmdastjóra taka saman minnisblað um málið og leggja fyrir næsta stjórnarfund.

Í erindi Hvergerðisbæjar er félags- og jafnréttisráðherra hvattur til að hlutast til um að lögum um fæðingar- og foreldraorlof nr. 95/2000 verði breytt með það fyrir augum að fæðingarorlof verði lengt í 12 mánuði eða til samræmis við það sem gerist í nágrennalöndum. Einnig er ráðherra hvattur til að hefja viðræður við sambandið um aðkomu sveitarfélaga að lausn þess verkefnis sem framundan er að tengja saman fæðingarorlof og dagvistarúrræði. Í umræðum um málið á stjórnarfundinum var talið mikilvægt að teknar yrðu saman upplýsingar um áætlaðan kostnað við þær breytingar sem um er að ræða og er það gert í minnisblaði þessu. Mat á kostnaði er háð mörgum breytum og nokkurri óvissu og vísast til þeirra grunnganga sem byggt er á í þessu minnisblaði um nákvæmari rannsóknir á kostnaðarmatinu.

II. Kostnaður við leikskóla frá 12 mánaða aldri og lenging fæðingarorlofs

Í skýrslu starfshóps menntamálaráðherra um leikskóla að loknu fæðingarorlofi frá maí 2015 er gert ráð fyrir því að kostnaður við að bjóða öllum börnum sem orðin eru 12 mánaða gömul leikskólavistun geti falið í sér nærri 6 ma.kr. útgjaldaauka fyrir sveitarfélögin, sem nemur um **6,6 ma.kr.** á verðlagi 2017. Í skýrslunni kemur fram að mögulegar leiðir til fjármögnunar felist einkum í hækkun útsvars og hækkun leikskólagjalda. Ef slík breyting yrði eingöngu fjármögnuð með hækkun útsvars þyrfti það að hækka á bilinu 0,18-0,46 prósentustig. Þessi rúmu vikmörk skýrast af því að starfshópurinn skoðaði málið út frá ýmsum breytilegum forsendum. Meðalútsvarsálagning árið 2017 nemur 14,44% svo hækkunin myndi nema 1,2% til 3,2% í auknum útsvarsgreiðslum landsmanna.

Nú er lengd fæðingarorlofs 9 mánuðir og að framan er miðað við að leikskóladvöl verði boðin frá eins árs aldri. Það þarf því að koma til lengingar fæðingarorlofs um þrjá mánuði. Samkvæmt niðurstöðum skýrslu starfshóps á vegum velferðaráðuneytisins um *Framtíðarstefnu í fæðingarorlofsmálum* frá mars 2016 er áætlaður kostnaður við lengingu fæðingarorlofs um þrjá mánuði 4,5-5,2 ma.kr. sem nemur um **4,8-5,5 ma.kr.** á verðlagi fjárlaga 2017. Nokkur þrýstingur er á stjórnvöld að hækka hámark fæðingarorlofsgreiðslna, en ekki er tekið tillit til þess kostnaðar sem það myndi leiða af sér í þessum útreikningum.

III. Niðurstaða um kostnað

Samtals nemur því kostnaður við leikskóla frá 12 mánaða aldri og lengingu fæðingarorlofs úr 9 mánuði í 12 mánuði samtal um **11,4-12,1 ma.kr.** á ársgrundvelli m.v. verðlag 2017.

KB